

שבועות שתיים פרק שלישי שבועות

כה.

עין משפט גזר מצוה

אפי' כל שהוא, שיר נמי מעבד של עבר על שבועתו ורואי לשאליה: **מיגו דמהניא שאלה כו'**. דהא כי אכליה לכית קמא עדיין כל זימיה שבה אסורין עליו ומהניא להו שאלה וכיון דנשאל וקיי"ל א' חס עוקר נדר מעיקרו ואשתמחא דלא הוה שם שבועה כלל הלכך כוית קמא אשתמחא דלא באיסורא אכליה: **ואחר כך נשאל על הראשונה**. אלמא אפי' דאלול לה כולה נשאל עליה: **שלא גלת**. פתח אהל מועד את ראש נזרו כדכתיב ('): **דר' אליעזר**. במסכת נזירות (דף סג.):

הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה אמר כו' וכפי שיטה זו יש לפרש כל הסוגיא:

גליון הש"ס
גמ' אמר רבא שבועה שלא אוכל כבר זו עין שבועת מהשנים חלק י"ד סי' רמא:

הגלגל מעכבא. לשתות יין וליטמא למתים הלכך הוה שיר: **א"ר אשי נזירות קא רמיס כו'**. לעולם משעבר על שבועתו לא חזיא לשאליה ולא מהניא לה שאלה. ודקשא לך נזירות לאו קושיא היא: **מי גרס לנשיה שלא פתח**. כלומר מי גרס לך לומר שהימים המנוים לא נשיה נמנו אלף לראשונה דמימא אזול לה ראשונה ומקשי לך ראשונה היתה גורמת לך לומר כן: **ואינה**. והרי גלה החסם לך שחטמתו של זה חרטה ועקר את הראשונה מעיקרא ונמלא מנין המנוי של שניה נמנה וכולה ראשונה אכתי הוה קיימא כשנשאל. אזל ככר שנשבע עליה ואכלה על כרחק עבר לה שבועתו ושוב אין לה שאלה: **ה"ג אמימר אמר אפי' אכלה כולה נשאל עליה דאי בשוגג מחוסר קרבן ואי נמויד מחוסר מלקות אזל כפתוהו על העמוד לא: מחוסר קרבן**. וקרבה הוה ליה שיר וכן מלקות למויד אזל כפתוהו ללקות שוב אין כאן שיר שפתי הוא כאלו לוקה כבר כשמואל: **הסם רך**. ונתבזה

במוטוהו זו ואיכא ונקלה אחיך (') כיון שנקלה הרי הוא אחיך (מסכת ד"ד דף סג.):

אמר רבא שבועה שלא אוכל כבר זו אס אוכל זו. נמלאת האחת איסור והאחת תנאי זו שנשבע עליה הוה איסור וזו שיתלה בה הוה תנאי. ואשמועינן רבא דכל שבועה שנשבע על תנאי ותלה דבר בחבירו אין איסור השבועה חל עליו בשעת שבועה אלא בשעת מעשה הראשון הלכך היא שעתא שעת שבועה היא ואם באותה שעה זוכר את שבועתו קרינן ביה האדם בשבועה (') וחלה עליו שבועה להחמייר קרבן על השוגג בין שאכל התנאי ראשון בין שאכל האיסור ראשון ובלבד שמהא שגגה (') באכילת האיסור ומלקות על המויד ובלבד שמהא התראה באכילת האיסור ואם כבר שכת שבועתו בשעת מעשה ראשון לא קרינן ביה האדם בשבועה ואין השבועה חלה עליו לא לקרבן ולא למלקות ומיימתינן ליה סייעתא לקמן [ע"פ] ממתימתינן דנדרים: **אלא אם הראשונה כו'**. היא דתנאי קרי ראשונה שכן היתה סדר שבועתו אם אוכל זו לא אוכל זו. והאי דנקט אכילת התנאי ברישא לאו משום דאי עבד איפכא לא חיילא דודאי חיילא ומתחייב למפרע אלף משום דבעי למימר ראשונה במויד ושניה בשוגג חייב קרבן ודוקא דהך שניה דאיסור הוה דהויא לה שגגה באכילת איסור דאי בתנאי לא מיימתי קרבן על אכילת האיסור למפרע שהיתה מויד ובהיתר שעדיין לא נאסרה עליו ואפי' שהוא שוגג בשעת אכילה אחרונה שהוא עובר בה על השבועה למפרע שגגה באיסור בעינן: **אלא אם הראשונה בשוגג ושניה במויד פטור**. בשעת אכילה ראשונה כבר שכת (') בשבועתו וכשאלה האיסור היה זכור את שבועתו ועבר עליה במויד פטור ממלקות ואפי' בהתראה לפי שלא חלה שבועה עליו שהרי בשעת אכילה ראשונה שהיתה שבועה ראויה לחול כבר שכת היה ולא קרינא ביה האדם בשבועה וכל שכן מקרבן שאין קרבן על המויד: **ראשונה במויד ושניה בשוגג חייב**. כשאלה התנאי ראשון היה זכור את שבועתו ואכלו במויד ובהיתר גמור שהרי לא עליו נשבע והיא אכילה ראשונה במויד וכשאלה בשניה את האיסור אכלו בהעלם שבועה חייב קרבן הואיל ובאכילה ראשונה זכור הוה את שבועתו וידוע שבאכילה זו אוסר עליו את השניה האדם בשבועה קרינא ביה וחלה עליו שבועה וכשאלה שניה שוגג הרי עבר על שבועתו שוגג וחייב קרבן: **אם שיהא פטור פטור**. בין שאכל התנאי ראשון בין שאכל האיסור ראשון פטור כדפרישית שהרי באכילה ראשונה היתה שבועה ראויה לחול ובאותה שעה היה שכות ולא חלה עליו השבועה לאסור את השניה עליו:

אמר רבא שבועה שלא אוכל כבר זו אם אוכל זו. מה שפירש בקונטרס אין שבועה חלה אלא בשעת מעשה הראשון הלכך היא שעתא שעת שבועה היא ואם באותה שעה זוכר את שבועתו קרינא ביה האדם בשבועה וחלה עליו שבועה להחמייר קרבן על השוגג בין שאכל התנאי ראשון בין שאכל האיסור ראשון ובלבד שמהא שגגה באכילת האיסור זה הפי' מנומסם דבאכילת איסור ראשון לא משכמת חוב קרבן דאי אכלו בשוגג לא קרינא ביה האדם בשבועה ולא חלה עליו שבועה ואי אכלו במויד הא בעינן שגגה באכילת האיסור לפירוש הקונטרס ואי אפשר ליישבו אלא בדוחק דמשכמת לה כגון שצנעה שאוכל איסור ראשון לא שכת שבועתו והוה האדם בשבועה אזל בשוגג הוה שאינו יודע שזה הככר שנשבע עליו ואפי' שמתוה לאוכלו חשב שגגה הואיל ובלבד לא היה אוכלו לפי שמתאוה לאכול של תנאי או שזם עיניו שזריך לאוכלו כגון שנשבע לאכול או שמתקן עליו וכל זה דוחק ומה שפי' נמי בסמוך גזי אכל את ראשון כו' האי דנקט אכילת התנאי ברישא לאו משום דאי עבד איפכא לא חיילא דודאי חיילא ומתחייב למפרע אינו ר"ל איפכא מנבא דקאי בה דהיינו שאכל איסור תחלה בשוגג ממש ששכת שבועתו דאי"כ לא חיילא כלל דלא הוה האדם בשבועה ולא בעי נמי למימר שאכל איסור במויד לגמרי תחלה דאין כאן שגגה בשעת אכילת איסור ואין ג"ל כלל שהיה הקונטרס ר"ל דמתחייב

למפרע מלקות דאין סבא שיתחייב מלקות כיון שאכ"כ אכל התנאי בשוגג ועוד לפירוש ר"ת אדרבה חייב קרבן באכל איסור תחלה במויד ותנאי בשוגג אלא ר"ל כדפרישית שאכל איסור ראשון וזכור את השבועה אזל אינו יודע שזהו הככר שנשבע עליו ושוב מלאמי בתוס' רבינו אלחנן שכתב שהסופרים טעו וכך ראינו להיות לאו משום דאי עבד איפכא חיילא דודאי לא חיילא שכמו שזאת אינה חלה ופטור אף אותה אינה חלה וכן כתוב בפירושים אחרים מרש"י ועל מה שפי' בקונט' בין שאכל איסור ראשון כתוב שלא היה יכול להבין ועוד דוחק לפי' הקונטרס דגזי שגגת עמנה וזוהן חזרתה בסמוך זריך לפרש דחייב לא קאי אלא אשניה ומשמע דקאי אחרויהו ונראה לפרש דלא מיפטר משום אדם בשבועה אלא על התנאי לחודיה כשאוכלו בשוגג בין בתחלה בין בסוף אזל על האיסור לא חיישינן דשעת אכילת התנאי הוא דחיילא השבועה עליה הלכך בעינן שלא יא' אנוס בה ואותה של תנאי קרי ראשונה כדפי' בקונט' והא דקאמר ראשונה בשוגג ושניה במויד פטור לאו דוקא נקט הכי דה"ה שאל במויד תחלה כדפרישית דלא חיילא שבועה עליה כלל כיון שאכל של תנאי בשוגג והא דקאמר נמי ראשונה במויד ושניה בשוגג חייב לאו דוקא ראשונה במויד תחלה דה"ה שניה בשוגג תחלה ואכ"כ ראשונה במויד ובלבד שלא יהא זכור ששכת שאכל הראשונה במויד שכתב אכל השניה שאם היה זכור א"כ לאו שב מדיעיתו הוה שהרי במויד הביא עמנו ליד איסור אי נמי אפי' זכור חשיב שב מדיעיתו הוה דחמיר ליה לאניש טפי אכילת האיסור מן התנאי כדאמר בריש פ"ב דנדרים (ד' טו.) כי לא זכיר בתנאי אזל באיסוריה מיהר וכפי (') הליטה יש לו לפרש הסוגיא וכן משמע מתוך פירוש ר"ת דחילתה השבועה תלו באכילת התנאי אלא דקרי לאיסור ראשונה וגרס איפכא ראשונה בשוגג ושניה במויד חייב ראשונה במויד ושניה בשוגג פטור וקרי לאיסור ראשונה לפי שמוכירה תחלה לא אוכל זו אם אוכל זו והא דנקט שתייה בשוגג לא אינטרין אלף משום דבעי למימתי שתייה במויד והא דנקט באכילה ראשונה והדר אכליה לאיסוריה ותחלה נקט בלשון ראשונה ושניה לא דק בלישניה ור"ת מפרש כפי' הקונט' דבאכילת מעשה הראשון תלו חיליות השבועה וצין של תנאי וצין של איסור אם אוכלה תחלה בשוגג לא קרינא ביה האדם בשבועה אלא שמפרש ר"ת דאותה שאוכל תחלה קרי ראשון צין של תנאי צין של איסור ושל בסוף קרי שניה והשתא אמי שפיר הא דלריך לפרש אכליה לאיסור והדר אכליה לתנאי וכשאלה

תחלה במויד האיסור ואכ"כ התנאי בשוגג חייב דלא בעינן שגגה באכילת האיסור אלא שגגה במויד דפטור על הראשונה חייב דלמקומו דאמר רבא שכותבתי לך ראשונה ובלבד שמהא שגגה באכילת האיסור ובלבד שמהא התראה באכילת האיסור ואם כבר שכת שבועתו בשעת מעשה ראשון לא קרינן ביה האדם בשבועה ואין השבועה חלה עליו לא לקרבן ולא למלקות ומיימתינן ליה סייעתא לקמן [ע"פ] ממתימתינן דנדרים: **אלא אם הראשונה כו'**. היא דתנאי קרי ראשונה שכן היתה סדר שבועתו אם אוכל זו לא אוכל זו. והאי דנקט אכילת התנאי ברישא לאו משום דאי עבד איפכא לא חיילא דודאי חיילא ומתחייב למפרע אלף משום דבעי למימר ראשונה במויד ושניה בשוגג חייב קרבן ודוקא דהך שניה דאיסור הוה דהויא לה שגגה באכילת איסור דאי בתנאי לא מיימתי קרבן על אכילת האיסור למפרע שהיתה מויד ובהיתר שעדיין לא נאסרה עליו ואפי' שהוא שוגג בשעת אכילה אחרונה שהוא עובר בה על השבועה למפרע שגגה באיסור בעינן: **אלא אם הראשונה בשוגג ושניה במויד פטור**. בשעת אכילה ראשונה כבר שכת (') בשבועתו וכשאלה האיסור היה זכור את שבועתו ועבר עליה במויד פטור ממלקות ואפי' בהתראה לפי שלא חלה שבועה עליו שהרי בשעת אכילה ראשונה שהיתה שבועה ראויה לחול כבר שכת היה ולא קרינא ביה האדם בשבועה וכל שכן מקרבן שאין קרבן על המויד: **ראשונה במויד ושניה בשוגג חייב**. כשאלה התנאי ראשון היה זכור את שבועתו ואכלו במויד ובהיתר גמור שהרי לא עליו נשבע והיא אכילה ראשונה במויד וכשאלה בשניה את האיסור אכלו בהעלם שבועה חייב קרבן הואיל ובאכילה ראשונה זכור הוה את שבועתו וידוע שבאכילה זו אוסר עליו את השניה האדם בשבועה קרינא ביה וחלה עליו שבועה וכשאלה שניה שוגג הרי עבר על שבועתו שוגג וחייב קרבן: **אם שיהא פטור פטור**. בין שאכל התנאי ראשון בין שאכל האיסור ראשון פטור כדפרישית שהרי באכילה ראשונה היתה שבועה ראויה לחול ובאותה שעה היה שכות ולא חלה עליו השבועה לאסור את השניה עליו:

פד א ב מיי פ"ג מהל' מירות הל' י:
פה ג מיי פ"ו מהל' שבועות הל' יז [אפי' י"ד סי' רמ ספי' הן]:
פו ד מיי פ"ז מהל' טהרות הל' ו:
פז ה מיי פ"ז מהל' שבועות הל' יח:
פח ו מיי פ"ז מהל' טו וגיטתו חייב ועין כ"מ סמג שם טו"ע י"ד סי' רלט ספי' טו:
פח ז מיי פ"ז מהל' וגיטתו פטור ועין כ"מ סמג שם טו"ע ט"ז ע"ש:
צ ח מיי פ"ז מהל' ע"ש:

רבינו הנגאל

עליה ופירק איבעי תימא כשנשבע שלא אוכל כבר זו ואפי' דכיון דאכל כוית ממנה עבר בשבועתו אמרי מגו דמהניא שאלה למשרא ליה כוית בתריא מהניא נמי לכות קמא למפרעי למפרע: איבעי תימא כשנשבע שלא אוכלה ולא מחייב עד דאכל לה כולה מיהו אי שיר ממנה כוית חשוב לאתשולי עליה ואי לא לא: ואקשינן וכי אם אכלה כולה אינו נשאל עליה והא גבי נזירות דמנה הראשונה ושלמה והפריש עליה קרבן וקתייב נשאל על הראשונה עלתה השניה בראשונה. והחי בשלא כיפר דכיון דלא כיפר עדיין לא השלימה והתניא כיפר כו'. ופירק רבא אש נזירות קאי ומית עליה דשבועה מי גרם לשניה שלא תחול במקום הראשונה הלא הראשונה שהיא בחוקת נזירות כיון שבטלה נמצאת מינא לשניה: אמימר אמר אפי' אכלה כולה כיון דמחוסר מעשה נשאל עליה מגו מהניא נמי אכלה בשוגג לקרבן אבל כפתוהו על העמוד אינו נשאל עליה כדשמואל דאמר כפתוהו על העמוד ורין מבי"ד פטור. והא שניה דאמימר לענין כפתוהו ליתא ולא דמיא לדשמואל דהתם רין ונפטר ברינו אחרי כפיתה ודמי כמי שלקה. אבל האי לא רין ועמוד להלקותו ויש לו להשאל עד שלקה וקמייתא דאמימר איתא ושמעתא דבתרא ברורה היא לענין מלקות: אמר רבא שבועה שלא אוכל כבר זו אם אוכל זו לא ואלה הראשונה בשוגג והשניה במויד חייב. ראשונה במויד ושניה בשוגג פטור. שתיהן

(') ע' בתוס' סוף ד"ה אמר פירוש דכ"ה רבינו וגיטתו.